

GROENE GEESTEN: DE HUMANITIES EN DE KLIMAATCRISIS

TEKST STEF CRAPS

Aan de faculteit Letteren en Wijsbegeerte gonst het tegenwoordig van bedrijvigheid rond ecologische thema's, zowel in onderwijs en onderzoek als in dienstverlening en beleid. Denk maar aan het universiteitsbrede keuzevak 'Context en nuance', dat gedurende twee academiejaren allerlei klimaatkwesities belicht vanuit een brede waaier aan geesteswetenschappelijke perspectieven. Of aan UCLA-professor Ursula Heise, een grote naam binnen de *environmental humanities* die we dit najaar als International Francqui Professor mogen verwelkomen. De thematische rondleiding 'Kan kunst het klimaat redden?', die het MSK sinds kort aanbiedt, kwam tot stand in samenwerking met verschillende leden van onze faculteit.

Laten we zeker ook de Campus COP niet vergeten, die de Duurzaamheidscommissie organiseert tijdens de jaarlijkse VN-klimaatop, en waarmee ze bij de facultaire gemeenschap aan bewustwording werkt rond ecologische uitdagingen via lezingen, infostands, veganistische voeding en activiteiten gaande van tegelwippen tot quizen. En mocht de aandacht al eens dreigen te verslappen, dan zal alumnus Nic Balthazar, een van 's lands bekendste klimaatactivisten, ons ongetwijfeld bij de les houden als kersvers curator van de Humanities Academie.

“Klimaatverandering is een zogenaamd ‘wicked problem’.”

De *environmental turn* die zich aan onze faculteit heeft voltrokken kadert in een wereldwijde trend. De klimaatverandering werd traditioneel beschouwd als hoofdzakelijk een natuurwetenschappelijke, economische en technologische aanpak. Recent is echter het besef gegroeid dat er ook voor de humane wetenschappen een belangrijke rol is weggelegd in het klimaatdebat.

De filosofie kan bijvoorbeeld helpen bij het ontwikkelen van morele kaders om de klimaatverandering aan te pakken en bij het verkennen van de fundamentele waarden en aannames die ten grondslag liggen aan ons begrip van en onze omgang met de natuurlijke wereld. De geschiedenis en de archeologie geven ons dan weer inzicht in de manier waarop vroegere samenlevingen zich hebben aangepast aan veranderingen in het klimaat en hun omgeving hebben vormgegeven.

De taalkunde helpt ons op haar beurt begrijpen hoe taalgebruik en framing het bewustzijn rond klimaatverandering en de effectiviteit van communicatie over dit onderwerp kunnen beïnvloeden, en de literatuur-, kunst- en theaterwetenschappen verschaffen ons inzicht in de menselijke verbeelding van klimaatverandering via de analyse van artistieke expressievormen uit verschillende tijden en culturen. Regiostudies, ten slotte, laten ons kennismaken met de manier waarop klimaatverandering wordt benaderd in andere delen van de wereld dan West-Europa.

“Er is ook voor de humane wetenschappen een belangrijke rol weggelegd in het klimaatdebat.”

Klimaatverandering is een zogenaamd ‘wicked problem’, een complex probleem dat onmogelijk door één enkele discipline of groep van disciplines adequaat kan worden begrepen en opgelost. De bijdrage van de humane wetenschappen, lang over het hoofd gezien, moet naar waarde worden geschat, naast uiteraard die van andere wetenschapsdomeinen. Klimaatverandering moet niet alleen als een fysieke realiteit worden bestudeerd maar ook als een socio-cultureel fenomeen. Een beter begrip en een effectievere aanpak ervan veronderstellen aandacht niet enkel voor concrete veranderingen die zich afspelen in de toestand van het klimaat maar ook voor de betekenis die die naakte feiten krijgen, de manier waarop ze worden geïnterpreteerd, de verhalen die erover worden verteld.

Het grote belang van klimaatonderzoek binnen de sociale en humane wetenschappen werd recent nog benadrukt door Frans Timmermans, gewezen vicevoorzitter van de Europese Commissie belast met de Europese Green Deal. In zijn aanvaardingstoespraak naar aanleiding van de uitreiking van een institutioneel eredoctoraat door de UGent op 24 maart 2023 zei Timmermans het volgende: ‘Geesteswetenschappen en sociale wetenschappen zijn relevanter dan ooit in tijden dat de mensheid haar plaats op aarde moet herontdekken, haar onderlinge verhoudingen nieuw moet vormgeven, en moet wennen aan de gedachte dat we niet meer zijn dan een van de diersoorten die van deze planeet afhankelijk zijn.’

Met de genoemde initiatieven, en nu ook dit themanummer van *Binnenstebuiten*, komt onze faculteit tegemoet aan de oproep van ‘Mister Climate’ – die overigens Franse letterkunde heeft gestudeerd en dus zelf een humanities-achtergrond heeft – om in het klimaatdebat de bijzondere relevantie van de wetenschappen die *la condition humaine* centraal stellen te erkennen en voor het voetlicht te brengen.
